

Képzés és Gyakorlat

Training & Practice

18. évfolyam, 2020/3–4. szám

Képzés és Gyakorlat

A Szent István Egyetem Kaposvári Campus Pedagógiai Kar és
a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Karának
neveléstudományi folyóirata

18. évfolyam 2020/3–4. szám

Szerkesztőbizottság

Kissné Zsámboki Réka főszerkesztő

Szerkesztők:

Pásztor Enikő, Molnár Csilla

Kloiber Alexandra, Frang Gizella, Patyi Gábor;

Kitzinger Arianna angol nyelvi lektor

Szerkesztőbizottsági tagok:

Podráczky Judit, Varga László, Belovári Anita,

Kövérné Nagyházi Bernadette, Szombathelyiné Nyitrai Ágnes, Sántha Kálmán

Nemzetközi Tanácsadó Testület

Ambrusné Kéri Katalin, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs, HU

Andrea M. Noel, State University of New York at New Paltz, USA

Bábosik István, Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár, HU

Horák Rita, Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka (Szerbia),

Tünde Szécsi, Florida Gulf Coast University, College of Education, Fort Myers, Florida, USA

Jaroslav Charchula, Jesuit University Ignatianum In Krakow, Faculty of Pedagogy Krakow, PO

Suzy Rosemond, KinderCare Learning Center, Stoneham, USA

Krzysztof Biel, Jesuit University Ignatianum in Krakow, Faculty of Education, Krakow, PO

Jolanta Karbowniczek, Jesuit University Ignatianum in Krakow, Faculty of Education, Krakow, PO

Maria Franciszka Szymańska, Jesuit University Ignatianum in Krakow, Faculty of Education, Krakow, PO

Abdülkadir Kabadayı, Necmettin Erbakan University, A.K. Faculty of Education, Konya, TR

Szerkesztőség

Kissné Zsámboki Réka főszerkesztő

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

Képzés és Gyakorlat Szerkesztősége

E-mail: kissne.zsamboki.reka@uni-sopron.hu

9400, Sopron, Ferenczy János u. 5.

Telefon: +36-99-518-930

Web: <http://trainingandpractice.hu>

Web-mester: Horváth Csaba

Felelős kiadó: Varga László dékán

A közlési feltételeket

a <http://trainingandpractice.hu> honlapon olvashatják szerzőink.

Képzés és Gyakorlat

Training and Practice

18. évfolyam, 2020/3-4. szám

Volume 18, 2020 Issue 3-4.

**Recenzió Perjés István–Héjja-Nagy Katalin (szerk.) (2015):
Tanulástámogatás a felsőoktatásban¹ c. művéről**

Felelős Kiadó: Eszterházy Károly Egyetem, Eger

Prof. dr. Perjés István egyetemi tanárként a neveléstudomány jeles képviselője. Kutatási témái többek között a tanártovábbképzés megújítására, a komplex iskolakutatásra, a tanulási környezet fontosságára, a hallgatók kompetenciáinak fejlesztésére irányulnak. A neveléstudományok mellett a média- és kommunikációs tudományokra is fókuszál. A kötet másik szerkesztője, Héjja-Nagy Katalin szakterülete az informatika, mely magába foglalja az elektronikus tananyagok vizsgálatától az arculattervezésen át az infokommunikációs e-learning tananyagfejlesztést. A tanulási eredményeket is befolyásoló online környezet vizsgálata mellett a zenehallgatás jelentősége és az anyai örömök (szülés) élményeinek vizsgálata is az érdeklődése középpontjában van. A szerkesztők együttes munkája rövid, tömör tanulmányok gyűjteménye, amelyek a tudományos okfejtés kritériumai szerint tárgyalják témáikat.

A kötet három nagy fejezetből áll, melyek további alfejezetekre tagolódnak, amit feladatok követnek, segítve az olvasottak fel-

dolgozását, a diszkusszió megindítását. Elsősorban oktatóknak és leendő oktatóknak íródott, de a téma iránt érdeklődőknek is felkelti az érdeklődését. A fejezetek önállóan is megállják helyüket, azonban a három együtt egy egységet alkot.

A bevezetőben Ollé János összefoglalóját olvashatjuk az online oktatással kapcsolatos eddigi tapasztalatokról, a felnőttkori tanulásról, az online környezetben történő tanulás támogatásáról, a pedagógusok szaktudásának, jártasságának fontosságáról ezeken a területeken. Megtudhatjuk, hogy az online tanulásnak és a személyes környezetnek milyen előnyei, hátrányai vannak. Felhívja a figyelmet a korai iskolaelhagyás, lemorzsolódás kockázatára. A kudarcélmény elkerülése, a tanulástámogatás céljából a mentorok, az online segítő pedagógusok alkalmazását emeli ki. Ahogy az oktatás bármely területén, az online képzések során is a legnagyobb kihívást a minőségfejlesztés jelenti, a mentorpedagógusok szakmai fejlődése az online tanulási környezetben való közreműködésükkel.

¹ A könyv a „MeMOOC angol és magyar nyelvű online képzési központ létrehozása és üzemeltetése” című TÁMOP 4.1.2. F-15/1-2015-0001 pályázat támogatásával készült. Elérhetősége: http://www.eltereader.hu/media/2018/02/PerjesMentoralasiKezikonyv_READER1.pdf

Az első fejezetben Taskó Tünde Anna és Hülber László ismerteti meg bennünket a mentor fogalmával, szerepével és szükséges kompetenciáival, amelyek a mentorálási folyamatban nélkülözhetetlenek. Ahhoz, hogy a mentorált a kitűzött célját elérhesse, egy kölcsönös bizalmi kapcsolatot kell kialakítani mentor és mentorált között. A kettőjük együttműködése a siker kulcsa. A mentorálás több szakaszból álló folyamat, melyben különböző feladatok hárulnak a mentorra. Azonban azt nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a klasszikus és az online mentorálás között különbség van (pl. a megvalósítás helye, a jelenlét, a megvalósítás eszközei, stb.). Jelen esetben az online tanulási folyamatban történő mentorálást ismerheti meg az olvasó. Az előnyök mellett felhívják a figyelmet a mentorálás nehézségeire, és kitérnek arra is, hogy a mentornak milyen kompetenciákkal kell rendelkeznie, milyen feladatai vannak. Az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazása már egy következő dimenzióba való átlépést igényel. Az eddigektől eltérően az online mentornak megváltozik a szerepe, nem lesz kevesebb, csak más. A második fejezetben Mogyorósi Zsolt, Virág Irén és Dávid Mária gondolatait ismerhetjük meg a mentoráláshoz szükséges képességekről, azok fejlesztéséről. Elsőként a pedagógus kommunikációját, a kommunikáció jelentőségét összegzi Mogyorósi, kifejti, hogy milyen kommunikációs kompetenciákkal kell rendelkezni egy pedagógus-

nak. A minőségi munka elengedhetetlen feltétele a reflektivitás. A pedagógiai tevékenységet folyamatos tudatos önellenőrzés és ezen alapuló fejlesztés kell, hogy kövesse. Nemcsak a saját gyakorlatának jobbítása a feladata a tanárnak, hanem a tanuló reflektív gondolkodásának kialakítása és fejlesztése is. A harmadik alfejezetben Virág Irén tanárképzői tapasztalatok alapján az értékelés jelentőségére hívja fel a figyelmet. A reális értékelés alapja, ha az oktató folyamatos figyelemmel kíséri a hallgató tanulási fázisát, rendelkezik elegendő információval az előzetes tudásáról. Ezek hiánya problémaként jelentkezhet az értékelés során. Az értékelés típusa függ a tanulási folyamatban betöltött funkciójától – írja Virág Irén. Ha a hallgató előzetes tudásának megismerésére irányul az értékelés, helyzetfeltárás (diagnosztizálás) történik. Amennyiben a tanulási folyamat része, azaz segítségnyújtás, a nehézségek feltárása, javítása, vagy épp a sikerek megerősítése történik, alakító-segítő (formatív) értékelés zajlik. Összegzés (szummatív) értékelést végzünk egy egység lezárásakor a hallgató tudásának minősítése kapcsán. A tanulási folyamat támogatására, az egyéni fejlődéséhez viszonyított értékelés a legeredményesebb, melyben kooperatív értékelési szemléletet követ az oktató. Nagyon fontos a tanulási folyamatban, hogy a hallgató milyen hatékony az online tanulás során, rendelkezik-e a megfelelő tanulni tudás képességével, ami a távtanulás alapja.

Dávid Mária a tanulási hatékonyság támogatását ismerteti meg az olvasóval. Az online tanulás során a mentoroknak nagy szerepe van a hallgatók aktivitásának kialakításában és fenntartásában. A mentor itt nem irányító, hanem támogató szerepet tölt be. A mentorálás kapcsolattartási módjai is eltérőek a személyes kontaktól. Hangsúlyt kap a csoportmunka, cél: a kollaboratív tanulás. A kialakult kapcsolat révén nemcsak a mentorált fejlődhet, hanem maga a mentor is. Azt gondolom, hogy a hangsúly az aktív, önmagát folyamatosan képző hallgatóra tevődik, már nemcsak passzív befogadó az ember. A végbe menő folyamat során pedig nélkülözhetetlen a mentor támogató szerepe, ahol a minőségi fejlesztés a cél.

A harmadik fejezet Simándi Szilvia, Hatvani Andrea, Héjja-Nagy Katalin és Faragó Boglárka tanulmányát rögzíti. Ebben a részben a mentorált, azaz a felnőtt hallgató, és a felnőttkori tanulásra tevődik a hangsúly. Az online kurzusok hallgatói körét, a tanulással kapcsolatos szokásaikat, problémáikat és az abból adódó következményeket mutatja be a három tanulmány. Simándi a kutatásokra hivatkozva írja, hogy a hallgatók életkora a nappali és részes képzéseken egyre nő. A munkavállalóval szembeni elvárások, a folyamatos változás igényére való megfelelés egyre több hallgató megjelenését mutatja a képzéseken, akik különböző élettapasztalattal, előzetes tudással rendelkeznek. A tanu-

lást nehezítő tényezők, a lemorzsolódás lehetséges okai, akár a korábbi életszakaszok tanulmányai és kudarcai is lehetnek. A tanuló ember kialakult véleményei, szokásai ellentmondásokba kerülhetnek az oktató gondolatmenetével. Minél több idő telik el az előző tanulmány lezárása és az új megkezdése között, annál nagyobb hatással lehet a tanulásra, emeli ki Simándi. Felhívja a figyelmet az időgazdálkodásra is, ami a felnőttkori tanulás sarkalatos pontja. Nemcsak a munkával és a családdal való egyeztetésre gondol, hanem a tanulási szokások, a hallgató szorgalma és motivációja is fontos tényezője a hallgató időbeosztásának. Nehezítő tényező lehet még, ha nem támogatja a családi vagy munkahelyi környezet a tanulást. Lemorzsolódást eredményezhet a megfelelő csoportlétkör hiánya, a társak segítő, támogató szerepének nélkülözése. A szerző kiemeli a mentorok szerepének fontosságát, a tanulás támogatását az oktató tudásátadó munkája mellett. Az időgazdálkodás, a technikai fejlődés és a munkaerőpiaci igények egyértelműen a képzések átformálását „követeli” meg a szerző szerint. Hangsúlyozza a digitális kompetencia fontosságát, a digitális világ előtérbe kerülését az oktatás, képzés területén is.

A második alfejezetben Hatvani Andrea és Héjja-Nagy Katalin a tanulás motivációjára hívják fel a figyelmet, valamint annak befolyásoló tényezőire, ami belső és külső

hatások következményei is lehetnek. A szerzőpáros bemutat néhány tanulási motivációs elméletet, melyek a lemorzsolódás szempontjából is fontosak lehetnek (pl. teljesítménymotiváció, a célorientáltság, a különböző szükségletek egymásra épülése, Maslow humanisztikus elmélete, az „áramlat-élmény”, és az öndetermináció). Ezek mind a tanulási motivációt erősítik, a lemorzsolódás ellen hatnak. Hangsúlyt kapnak az egyéni tényezők, pl. a személyiségvonások, képességek, egyéni stratégiák, melyek nagyban befolyásolják a tanulás eredményességét. Fontos megemlíteni a család szerepét is, a korábbi tanulási tapasztalatokat befolyásolják a szociokulturális tényezők (pl. a család társadalmi helyzete, a szülők iskolázottsága, az anyagi helyzet, lakóhely), mindenképpen nagy jelentősége van az iskola és a szülők viszonyának is. A tanári elvárások hatását Rosenthal és Jakobson (1968) kísérletével támasztják alá, mely az önbeteljesítő jóslat létét bizonyítja. A tanári elvárások mellett a tanuló társak hatása is befolyásoló tényező. A személyes kontaktok estében egyre erősebb a kortársak szerepe, főleg a kamaszkor utáni időszakról, az online kurzusoknál pedig a tanulói közösségek hálózatban történő tanulása során.

A harmadik alfejezetben Faragó Boglárka ír az online környezetben megvalósítható motiválásról. Összegzi a hagyományos és az online tanulás motivációit, kiemeli a segítő tényezőket, melyeket figyelembe kell

venni a tanulók motiválása során. A sikeres tanulás érdekében az önszabályozó tanulásra való motiválás, felkészítés a pedagógusok feladata. Cél a folyamatos tanulás igényének, az erőfeszítés képességének kialakítása, és a tanulás ellen ható tényezők leküzdése. Ebben segíti a pedagógusokat a tanulmány, konkrét tanácsokat ad, hogy milyen feladatai vannak az online oktatás során a pedagógusnak, mennyiben változik meg a szerepe a tanítás-tanulás folyamatában. Nagyon fontos, hogy a pedagógus tájékozódjon a hallgatók előzetes tudásáról, egy adott témában való jártasságukról. Nem elhanyagolható az oktatói visszajelzés a hallgató teljesítményére vonatkozólag, továbbá a tanultak gyakorlati alkalmazhatósága és maga a tananyagfeldolgozás sem. Az IKT eszközök biztonságos használata motiváló tényezőként van jelen egy önbizalomhiányos személy esetében. A teljesítmény motiválására szintén nagyon alkalmas az online tanulásban megvalósítható egyéni haladási tempó. Éppen úgy, mint a hagyományos tanulásban, itt is megjelenik a társak együttműködése, vagy a közöttük lévő versengés, akár egy játék során is.

A kötetben található ábrák és táblázatok fontos elemei a leírtaknak, kiegészítve és illusztrálva az olvasottakat. A szerzők a könyv végén rögzítik 17 oldalon át a bőséges hazai és külföldi szakirodalmak listáját, viszont a fejezetek végén való megjelenés célszerűbb lett volna, a könnyebb áttekinthető-

ség érdekében. A tagoltsága, a fejezetek egymásra épülése teljes egészében mutatja be az online tanulási folyamatot és a benne szereplő mentor és mentorált feladatait, lehetőségeit, az együttműködés fontosságát a digitális világban. Azt gondolom, hogy ez a tanulmánykötet nagymértékben hozzájárul a

változás folyamatához. Ebben a pedagógusoknak nagy szerepe van, hisz mindennapi munkájuk során felismerve a változást keresni kell a problémák megoldására a jó ötleteket, tanácsokat és tudni kell azokat a gyakorlatban alkalmazni. Ezekkel a képességekkel rendelkezve biztosítjuk a tanulási folyamat minőségi megvalósítását.

LANTOS TÜNDE²

---

² doktorandusz, PTE BTK "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola;
email: tunde.lantos@gmail.com